

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ МІЖОСОБИСТІСНОГО СПІЛКУВАННЯ В ІНТЕРНАТНИХ ЗАКЛАДАХ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 2	0101 Педагогічна освіта	вибіркова
Модулів 3	7.01010201 Початкова освіта	Рік підготовки 1
Змістових модулів 2		Семестр 9
ІНДЗ: немає		Лекції 12 год.
Загальна кількість годин 72		Практичні 12 год.
Тижневих годин:	Спеціаліст	Самостійна робота 24 год.
Аудиторних 1,33		Індивідуальна робота 24 год.
самостійної роботи 1,33 індивідуальної роботи 1,33		Форма контролю: <u>залік</u>

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни "Психолого-педагогічні засади міжособистісного спілкування в інтернатних закладах " є сформувати знання студентів про сутність поняття спілкування, його функції, види і структуру, а також про порушення, труднощі і бар'єри міжособистісного спілкування та шляхи їх подолання у педагогічному процесі початкових класів школи-інтернату.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни " Психолого-педагогічні засади міжособистісного спілкування в інтернатних закладах " є:

- сформувати знання про сутність спілкування як найважливішої умови об'єднання людей для спільної діяльності, в тому числі для навчання й виховання ;
- ознайомити зі специфічними особливостями педагогічного спілкування, його структурою, функціями, типами і механізмами реалізації в освітньому середовищі початковій школи;
- здійснити аналіз основних аспектів спілкування у педагогічному процесі;
- ознайомити з різними способами попередження порушень спілкування, подолання бар'єрів і труднощів міжособистісного спілкування;
- виробити вміння прогнозувати причини виникнення порушень, бар'єрів і труднощів спілкування в педагогічному середовищі, конструктивно їх долати, а також ефективно управляти конфліктом у педагогічному процесі.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні сучасні концепції і напрями досліджень з проблеми спілкування;
- специфічні особливості міжособистісного спілкування в

соціально-педагогічному процесі; сутність і структуру педагогічного спілкування, характеристики, діагностику;

– типи професійного спілкування, його основні характеристики, забезпечувати суб'єкт – суб'єктний принцип взаємодії педагога та учнів;

вміти:

– прогнозувати виникнення порушень, бар'єрів і труднощів, спілкування в педагогічному середовищі, конструктивно їх долати;

- вибирати оптимальний стиль педагогічного спілкування;

- ефективно управляти міжособистісними стосунками.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 години / 2 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Педагогічне спілкування : функції і структура

Тема 1. Особливості педагогічного спілкування, його суть та завдання

Сутність поняття спілкування. Структура спілкування. Функції спілкування. Форми і види спілкування. Комунікативний, перцептивний, інтерактивний аспекти спілкування. Порушення, труднощі і бар'єри спілкування та їх подолання. Особливості міжособистісного спілкування в педагогічному середовищі початкових класів школи-інтернату. Формальне і неформальне спілкування. Характеристика рівнів спілкування. Аналіз етапів спілкування. Комунікативна задача. Гуманістична спрямованість педагогічного спілкування в інтернатних закладах.

Тема 2. Гуманістична спрямованість педагогічного спілкування в інтернатних закладах

Спрямованість стосунків співробітництва вчителя і учня – ефективний шлях формування активності вихованців, забезпечення взаємодії вчителя та учнів, що ґрунтується на взаємопідтримці, узгодженості позицій в діяльності. Побудова взаємостосунків на основі суб'єкт-суб'єктної позиції, на принципах толерантності, взаємопідтримки, взаєморозумінні.

Тема 3. Вербальні та невербальні засоби спілкування

Загальна характеристика засобів спілкування. Мовна комунікація: структура і функції. Бар'єри у вербальній комунікації. Цілі та фактори ефективного слухання. Стили слухання і зворотний зв'язок у міжособистісному спілкуванні. Значення і функції невербальної комунікації. Засоби невербальної комунікації і проблема інтерпретації невербальної поведінки. Правила невербальної комунікації. Міміка і жести у невербальному спілкуванні. Просторово-часовий фактор спілкування. Візуальний контакт. Поза як джерело невербальної інформації у спілкуванні.

Змістовий модуль 2. Роль педагога у самовихованні комунікативних вмінь та міжособистісних стосунків

Тема 4. Самовиховання комунікативних умінь вчителя. Вміння слухати

Проблема самовиховання комунікативних умінь у педагогічних джерелах Поради майбутньому вчителю із подолання труднощів в умінні слухати та налагоджувати комунікативні контакти. Особливості міжособистісних стосунків у колективі учнів інтернатних закладів. Елементи майстерності живого слова. Визначення рівня комунікативних умінь педагога – один із чинників його професійно-педагогічної готовності.

Компоненти спілкування – емпатія, саморозкриття, техніка контактів, їх роль у самовихованні комунікабельності.

Тема 5. Роль педагога у формуванні учнівського колективу та міжособистісних стосунків в інтернатних закладах

Наукові підходи до вивчення проблем колективу А.С. Макаренка про організацію колективу різних вікових груп, його специфіку. Роль лідера у колективі. Дисципліна і відповідальність – основа життя колективу. Виховання особистості в колективі. Специфічні риси колективу. Сучасна концепція виховного колективу. Спрямованість групової діяльності та роль вчителя в організації активного життя групи. Організуюча роль дитячого самоуправління. Типи міжособистісних стосунків вихованців. Керівництво процесом формування гуманних стосунків у колективі школи-інтернату. Педагогічний такт і майстерність вихователя в організації колективу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лек.	Практ. (Семін.)	Інд.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Педагогічне спілкування : функції і структура					
Тема 1. Особливості педагогічного спілкування, його суть та завдання	20	4	4	6	6
Тема 2. Гуманістична спрямованість педагогічного спілкування в інтернатних закладах	16	2	2	6	6
Тема 3. Вербальні та невербальні засоби спілкування	16	2	2	6	6
Разом за змістовим модулем 2	52	8	8	18	18
Змістовий модуль 2. Роль педагога у самовихованні комунікативних вмінь та міжособистісних стосунків					
Тема 4. Самовиховання комунікативних умінь вчителя. Вміння слухати	10	2	2	3	3
Тема 5. Роль педагога у формуванні учнівського колективу та міжособистісних стосунків в інтернатних закладах	10	2	2	3	3
Разом за змістовим модулем 2	20	4	4	6	6
Усього годин	72	12	12	24	24

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Педагогічне спілкування : функції і структура		
1	Тема 1. Процес спілкування та його складові 1. Функції спілкування та його структура. 2. Формальне і неформальне спілкування 3. Характеристика рівнів спілкування	4

	4. Аналіз етапів спілкування 5. Комунікативна задача 6. Гуманістична спрямованість педагогічного спілкування в інтернатних закладах	
2	Тема 2. Вербальні та невербальні засоби спілкування 1. Вербальна комунікація як знакова система 2. Розходження між вербальною і невербальною комунікацією 3. Мовна комунікація: структура і функції 4. Стильові характеристики учасників спілкування 5. Стратегія і тактика мовленнєвого спілкування 6. Бар'єри у вербальній комунікації, ефективне слухання 7. Невербальна комунікація: роль і функції 8. Засоби і правила невербальної комунікації. 9. Міміка і жести у невербальному спілкуванні.	4
Змістовий модуль 2. Роль педагога у самовихованні комунікативних вмінь та міжособистісних стосунків		
4	Тема 3. Роль педагога у формуванні учнівського колективу та міжособистісних стосунків в інтернатних закладах 1. Специфічні риси та властивості колективу учнів школи-інтернату. 2. Сучасна концепція виховного колективу. 3. Типи міжособистісних стосунків вихованців. 4. Роль педагога у забезпеченні групової діяльності та міжособистісних стосунків молодших школярів.	2
	Тема 4. Самовиховання комунікативних вмінь вчителя 1. Проблема самовиховання комунікативних умінь у педагогічних джерелах. 2. Елементи майстерності живого слова. 3. 3. Визначення рівня комунікативних умінь педагога – один із чинників його професійно-педагогічної готовності. 4. Компоненти спілкування – емпатія, саморозкриття, техніка контактів, їх роль у самовихованні комунікабельності.	2
	Разом	12

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Педагогічне спілкування : функції і структура		
1	Тема 1. Особливості педагогічного спілкування, його суть та завдання	6
2	Тема 2. Гуманістична спрямованість педагогічного спілкування в інтернатних закладах	6
3	Тема 3. Вербальні та невербальні засоби спілкування	6
Змістовий модуль 2. Професійно-педагогічне спілкування		
4	Тема 4. Самовиховання комунікативних умінь вчителя. Вміння слухати	3
5	Тема 5. Роль педагога у формуванні учнівського колективу та міжособистісних стосунків в інтернатних закладах	3
	Разом	24

7. Методи навчання

Лекції, бесіди, консультації (індивідуальні та групові, ділові та рольові ігри, інтерактивні методи, вправи), дискусії, диспути, вправи на спілкування.

8. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень студентів є структурні компоненти їх навчальної діяльності. При цьому аналізу підлягають такі компоненти:

- змістовий (знання про об'єкт вивчення): повнота, правильність, логічність, усвідомленість, вербалізація, застосування знань;
- діяльнісно-поведінковий (дії та способи дій – предметні, розумові, загальнонавчальні);
- емоційно-мотиваційний (мотиви та ставлення до навчання): характер, сила, дієвість і сталість даного компоненту;
- ціннісний (вираження суджень та оцінок щодо значущості вивчення курсу, аналіз та самооцінка навчальних досягнень).

Саме ці характеристики покладені в основу визначення рівня успішності навчання, загальних критеріїв оцінювання та відповідних оцінок у балах.

Методи і засоби діагностування знань і умінь студентів:

- а) усна співбесіда за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції (10-15 хв.);
- б) письмове фронтальне опитування на початку чи в кінці лекційної частини курсу (10-15 хв.);
- в) фронтальний тестовий контроль за матеріалами кількох тем лекційної частини курсу (на початку практичних чи семінарських занять, 10-15 хв.);
- г) письмова перевірка у вигляді контрольних та тренінгових завдань;
- д) завдання для самостійної, індивідуальної роботи студентів.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Дисципліна складається з двох змістових модулів. Тому, підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається з сумарної кількості балів:

- а) поточне оцінювання з відповідних тем (максимально 40 балів);
- б) підсумкове оцінювання з відповідних тем (максимально 60 балів) за дві модульні контрольні роботи (максимально по 30 балів).

Поточний контроль (мах = 40 балів)					Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1					Модуль 2		
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	30	30	100
8	8	8	8	8			

Критерії оцінювання

90-100 балів ("відмінно"). Глибоке оволодіння вузловими питаннями із тем. Системне, усвідомлене використання даної інформації. Встановлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими змістовими блоками. Вільна орієнтація і використання необхідного категорійно-понятійного апарату при розкритті проблеми.

Мова чітка і логічна. Здатність до аналітико-узагальнюючого викладу питання, вміння формулювати висновки і пропозиції по суті проблеми.

82-89; 75-81 балів ("добре"). В цілому цілісне, усвідомлене оволодіння матеріалом, віднесеним до даного питання. В окремих випадках рівень засвоєння інформації недостатній.

Аргументація при відповідях на питання, логічність і взаємозв'язок у викладі матеріалу дещо занижені. Відчуває труднощі при відповідях на питання, у формулюванні узагальнень і висновків.

67-74 балів ("задовільно"). Фрагментарне, несистемне відтворення інформації. Наводить лише окремі складові питання, без необхідного усвідомлення і взаємозв'язку.

59-1 балів ("незадовільно"). Необхідним категорійно-понятійним апаратом не володіє. Робить безуспішні спроби висвітлення питання на репродуктивному, механічному рівні. Не розуміє суті питання, відповідає не по суті.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

1. Методичне забезпечення

1. Підручники, навчальні посібники, що розкривають зміст даної дисципліни.
2. Необхідна нормативна документація для ВНЗ.
3. Необхідна методична документація для ВНЗ.
4. Технічні, наочні засоби навчання.
5. Комплекс вправ, ситуацій, ділових ігор.

10.Список джерел

Основна

1. Абрамович С.Д. Мовленнєва комунікація / С.Д.Абрамович, М.Ю.Чікарькова: Підручник. – К.: Центр. навч. л-ри, 2004. – 245 с.
2. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація / Н.П.Волкова. – К.: Видавн. центр "Академія". – 255 с.

3. Барабаш Ю.Г., Позінкевич Р.О. Педагогічна майстерність: теоретичні й навчально-методичні основи Ю.Г. Барабаш, Р.О. Позінкевич. – Луцьк: РВВ “Вежа”. – 2006. – 476 с.
4. Дорошенко С.І. Основи культури і техніки усного мовлення / С.І. Дорошенко. – Харків: ОВС, 2002. – 240 с.
5. Кан-Калик В.А. Грамматика общения / В.А. Кан-Калик. – М. – 1995. – 235 с.
6. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении / В.А. Кан-Калик. – М.: Просвещение, 1987. – 192 с.
7. Леонтьев А.А. Педагогическое общение / А.А. Леонтьев. – М.: Знание, 1979. – 87 с.
8. Капська А.Й. Педагогіка живого слова / А.Й.Капська. – К.: ІЗМН, 1997. – 140 с.

Додаткова

1. Добрович А.Б. Воспитателю о психологии общения / А.Б. Добрович. – М., 1987. – 230 с.
2. Карнеги Д. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей / Д. Карнеги. – М., 1989. – Ч.2. – С.83-134.
3. Пріма Р.М., Семенюк М.П. Комунікативна компетенція у структурі професійної підготовки вчителя початкових класів / Р.М. Пріма, М.П. Семенюк. – Умань, 2006. – Зб.наук.праць. – Вип.15. – С.6-13.
4. Семенюк М.П. Самовиховання комунікативних умінь педагога-початківця / М.П. Семенюк // Завуч. – № 27 (141). – Вересень. – 2002. – С. 2-3.
5. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям / В.О. Сухомлинський. – К.: Рад.школа. – 1988. – 304 с.
6. Сагач Г.М. Риторика / Г.М. Сагач // Навч.посібник для студ. – 2-е вид. перероб. і доп. – К.: Вид. дім “Ін Юре”, 2000. – 320 с.
7. Сопер П. Основы искусства речи / П. Сопер // Пер. с англ. – 2-е испр.изд. – М.: Прогресс-Академия, 1992. – 245 с.